

SXEDIO.FT6

16.4.1951: Ο ΣΑΒΒΑΣ ΛΟΙΖΙΔΗΣ ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΘΝΑΡΧΙΑΣ ΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΑΦΕΣ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ, ΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ ΚΑΙ ΤΗ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ ΣΥΝΕΧΗ ΑΓΩΝΑ ΓΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΣΤΟΝ ΟΗΕ

Στο δεύτερο μέρος της έκθεσης του ο Σάββας Λοϊζίδης, μέλος της Πρεσβείας της Εθναρχίας που πήγε στην Αθήνα, το Λονδίνο και τη Νέα Υόρκη για επίδοση των τόμων του ενωτικού δημοψηφίσματος της **15ης Ιανουαρίου 1950**, προώθησης της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα και εξασφάλιση υποστήριξης για κατάθεση προσφυγής της Κύπρου στον ΟΗΕ υπέβαλλε σορείαν εισηγήσεων με βασικότερο την επιμονή ώστε να επιτευχθεί την επόμενη χρονιά η κατάθεση της προσφυγής της Κύπρου στον ΟΗΕ.

Ανέφερε ο Σάββας Λοϊζίδης:

Συναγερμός Ελληνισμού Αμερικής: Διεπιστώσαμε με ευχαρίστηση και υπερηφάνεια ενός περίπου εκατομμυρίου Ελλήνων της Αμερικής τη ζωτικότητα και τον πατριωτισμό καθώς και την ισχύ τους και την επιρροή την οποίαν μπορούν να ασκήσουν. Ο Αρχιεπίσκοπος Αμερικής Μιχαήλ Άοκνα και δραστήρια κινούμενος σε όλη την Αμερική για τη θρησκευτική και εθνική προαγωγή του εκεί ελληνισμού τέθηκε επικεφαλής και της υπέρ της Κύπρου κίνησης. Βάσει στοιχείων που παρασχέθηκαν από την Πρεσβεία απέλυσε εγκύκλιο προς τις τριακόσιες ελληνικές κοινότητες της Αμερικής προτρέποντας τους Έλληνες να ενστερνισθούν το κυπριακό ως πανελλήνιο εθνικό ζήτημα, να διαφωτίσουν την αμερικανική κοινή γνώμη και να ασκήσουν την επιρροή τους στους Γερουσιαστές και βουλευτές της πολιτείας τους.

Ανώτερη κάθε προσδοκίας υπήρξε η υποδοχή από μέρους των Ελλήνων των μεγάλων πόλεων τις οποίας η Πρεσβεία μπόρεσε να επισκεφθεί. Η εθνική συγκίνηση και πατριωτικές εκδηλώσεις τους είναι απερίγραπτοι, έτσι η επίσκεψη της Πρεσβείας δεν

εξυπηρέτησε μόνο το Κυπριακό ζήτημα, αλλά απετέλεσε και ένα ευρύτερο εθνικό συναγερμό πίστης και αγάπης προς την πατρίδα.

Προτού εξαγάγουμε ορισμένα συμπεράσματα από τις ενέργειες της Προβείας ως αναφέρουμε και τη διέλευση κατά την επιστροφή της από τη Γαλλία και Ιταλίας.

Δικαιολογημένα θα ερωτήσει κάποιος ποια είναι σήμερα η επίσημη αμερικανική πολιτική για την Κύπρο. Η σύμφωνη με τις αρχές στις οποίες πιστεύει και για τις οποίες αγωνίζεται η αμερικανική αντίληψη στο Κυπριακό ζήτημα των αμερικανών επισήμων είναι αυτή που υποβλήθηκε κατά την ανοίξη του 1947 από το Στάιητ Ντηπάρτμεντ προς τα μέλη του Κογκρέσσου, όταν μελετάτο το ελληνικό πρόβλημα και επρόκειτο να εξαγγελθεί το δόγμα Τρούμαν. Η σχετική με την Κύπρο παράγραφος της έκθεσης του Στάιητ Ντηπάρτμεντ έχει ως εξής: "Θεωρούμε το κυπριακό ζήτημα ως ζήτημα το οποίο πρέπει να διευθετηθεί με συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Μ. Βρετανίας. Εν τούτοις εμείς ευνοούμε την παραχώρηση της Κύπρου στην Ελλάδα, εάν η τέτοια μεταβίβαση μπορεί να γίνει προς ικανοποίηση των δυο ενδιαφερομένων χωρών και εάν ληφθεί η δέουσα πρόνοια για την ασφάλεια νόμιμων γραμμών συγκοινωνίας στην ανατολική Μεσόγειο και για την προστασία των συμφερόντων και μη ελληνικού πληθυσμού της νήσου".

Ως γνωστό ύστερα από την επέμβαση της αγγλικής διπλωματίας αποσύρθηκε τότε η σχετική μεν παράγραφος για την Κύπρο. Εκτοτε το Στέιτ Ντηπάρτμεντ μπορούμε να πούμε ότι ούτε εγκατέλειψε την πιο πάνω αντίληψη του ούτε και χάραξε άλλη πολιτική στο κυπριακό, αλλά ακολουθεί μάλλον την τακτική: Χωρίς επείγοντα λόγους μη κινούμε κακά καλάς έχοντα. Αφού δηλαδή η Ελλάδα ακόμη και τώρα όταν οι θυσίες της και το αγωνιστικό της για την κοινή υπόθεση πνεύμα αναγνωρίζεται πανηγυρικά στην Αμερική δεν θίγει το Κυπριακό ζήτημα, αφού στην Κύπρο δεν δημιουργείται ανησυχητική κατάσταση και αφού η αμερικανική κοινή γνώμη δεν δυσφορεί την

αδικίαν και την καταδυνάστευση ελληνικού πληθυσμού με αποικιακό καθεστώς, "παρελθέτω αφ' ημών το ποτήριον τούτο" κατά τις σημερινές μάλιστα δυσκολίες στιγμές. Ετσι νομίζουμε εξηγείται το ότι σε μεν την Κυπριακήν πρεσβεία επιδεικνύεται συμπάθεια που γεννά ελπίδες για το προσεχές μέλλον, εις δε τον Έλληνα Επίσκοπο Βοστώνης που ζητεί από μερους ελληνικών κοινοτήτων της μερικής οπως η χώρα αυτή ρίψει στο βάρος της προς λύση του κυπριακού ζητήματος δίδεται η απάντηση ότι το ζήτημα είναι λεπτό, ότι οι ενέργειες για την ένωση είναι αυτή τη στιγμή άκαιρες και εκφράζεται η ειλικρινής ελπίδα ότι θα είναι δυνατό εν καιρώ να επέλθουν συνεννοήσεις μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και του λαού της Κύπρου, οι οποίες να είναι αμοιβαία ικανοποιητικές για τα δυο μέρη.

Από τα πιο πάνω, μπορεί να εξαχθεί συμπέρασμα ότι Αμερικανική μεσολάβηση είναι δύσκολη διότι στην έκταση των σημερινών προβλημάτων και στην ένταση της διεθνούς κρίσης υπάρχουν μεταξύ Αγγλίας και Αμερικής ζητήματα σημαντικότερα της βαρύτητας του Κυπριακού υπό την μορφήν που παρουσιάζεται αυτό. Άλλο το ζήτημα αν επιτευχθεί απόφαση της Γερουσίας και αν δημιουργηθεί έντονα ευνοϊκή αμερικανική κοινή γνώμη υπέρ της Κύπρου, πράγμα που αποτελεί κυρίως έργο του ελληνισμού της Αμερικής. Αν όμως η Κύπρος κατορθώσει να τεθεί το ζήτημα της ενώπιον των Ηνωμένων Εθνών και ζητηθεί η εφαρμογή των αρχών της Αμερικής για τη ελευθερία και την αυτοδιάθεση των λαών, τότε ασφαλώς η αμερικανική διπλωματία θα κινηθεί και θα ενθυμηθεί την παλαιά της βασική αντίληψη κατά την οποία ευνοεί αυτή την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα.

Ως προς τις ενέργειες της Πρεσβείας στα Ηνωμένα Έθνη παρατηρούμε τα ακόλουθα: Είναι πλέον γενικά παραδεκτό ότι ο Κυπριακό ζήτημα μπορεί να εισαχθεί προς συζήτηση στα Ηνωμένα Έθνη από κράτος μέλος του ΟΗΕ εφ' όσον ο καταστατικός χάρτης αυτού εξουσιοδοτεί όλα τα Έθνη να ασκήσουν τις δραστηριότητες τους σε σχέση με τους σκοπούς και

τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών μεταξύ των οποίων και η αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών αναγνωριζόμενη στα άρθρα 1 και 55 του καταστατικού χάρτη. Άλλες νομικές πλευρές του ζητήματος όπως επίσης και το αβάσιμο ενδεχομένων αγγλικών ενστάσεων εκθέτουμε σε υπόμνημα που διαβιβάστηκε προς τις αντιπροσωπείες των Ηνωμένων Εθνών εκτενέστερα δε θα αναπτύξουμε το όλο ζήτημα σε μελέτη την οποία ετοιμάζουμε στα αγγλικά με τίτλο " ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΝ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ".

Θα ερωτήσει ίσως κάποιος γιατί εφ' όσον η Κυπριακή Πρεσβεία συνάντησε συμπάθεια και διάθεση υποστήριξης και γενικά αντιαποικιακό πνεύμα στους κύκλους των Ηνωμένων Εθνών, δεν κατέστη δυνατό να συζητηθεί το ζήτημα της Κύπρου κατά τη σύνοδο του 1950 της γενικής συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Τούτο οφείλεται σε λόγους δικονομικούς και δυσκολίες τεχνικές. Κανονικά έπρεπε να είχε ζητηθεί από κράτος μέλος των Ηνωμένων Εθνών η εγγραφή του ζητήματος στην ημερήσια διάταξη μέχρι των μέσων Ιουλίου. Η Κυπριακή Πρεσβεία παρά τις επίμονες προσπάθειες της, δεν κατόρθωσε ως γνωστό, να πείσει την ελληνική Κυβέρνηση να πράξει τούτο. Θεωρητικά υπήρχε δυνατότητα να εγγραφεί το ζήτημά μας στην ημερήσια διάταξη έκτακτα και μετά από αίτηση οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους του ΟΗΕ. Εφ'όσον όμως το κράτος που θα έκαμνε την αίτηση δεν θα ήταν η Ελλάδα δύσκολα θα μπορούσε να υποστηριχθεί η νομική προϋπόθεση της έκτακτης αίτησης, δηλαδή το σοβαρό και επείγον του ζητήματος. Αφ' ετέρου δε η αίτηση έκτακτης εγγραφής ζητήματος που στρέφεται κατά της Αγγλίας είναι πολύ αμφίβολο αν θα μπορούσε να περάσει από τον κέρβερο της ημερήσιας διάταξης, το λεγόμενο **STEERING COMMITTEE**, εφ' όσον δεν θα τύγχανε της έγκρισης της Αμερικής, παρ'όλη όμως την αναγνώριση του δικαίου της Κυπριακής αξίωσης από μέρος της Αμερικής, αυτή ήταν απρόθυμη να δημιουργήσει αντιδικία προς το παρόν με την Αγγλία επί του Κυπριακού. Ακόμη και αν οπωσδήποτε έφθανε το ζήτημα στη Γενική

Συνέλευση, δεν μπορεί κανείς να γνωρίζει ποιο θα ήταν το αποτέλεσμα, δεδομένου ότι από τις αντιπροσωπείες των διαφόρων κρατών, οι οποίες έδειξαν συμπάθεια και διαθέσεις υποστήριξης, πολλές επιφυλάχθηκαν να αναφέρουν το ζήτημα στις κυβερνήσεις τους και να ζητήσουν τη συγκατάθεση τους, Προς τούτο δε χρειάζεται χρόνος και άλλες ίσως παράλληλες ενέργειες.

Ερωτάται τώρα ποιες είναι οι προβλέψεις για το κυπριακό ζήτημα σχετικά με τα Ηνωμένα Έθνη. Έχουμε ως δεδομένα τη διαφώτιση αντιπροσωπειών των διαφόρων κρατών για την πραγματική και νομική όψη του κυπριακού ζητήματος που έκαμε η Κυπριακή Πρεσβεία και την παροχή σε αυτές όλων των αναγκαίων στοιχείων προς λύση του σύμφωνα με τους σκοπούς του καταστατικού χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Έχουμε επίσης ως δεδομένο τη διάθεση μερικών κρατών μελών να αναλάβουν ακόμη πρωτοβουλία εγγραφής του ζητήματος στην ημερήσια διάταξη.

Αυτά όλα θα μπορέσουν να αξιοποιηθούν μόνο με την εξακολούθηση των ενεργειών εκ μέρους των Κυπρίων και εκ μέρους των αδελφών Ελλήνων καθώς και με τη συνέχιση των επαφών με τις αντιπροσωπείες των Ηνωμένων Εθνών. Και όπου είναι δυνατό με τις Κυβερνήσεις των αμέσως ή εμμέσως.

Είναι αυτονόητο ότι εγγραφή του ζητήματος στην ημερήσια διάταξη και γενικά ανάληψη του ζητήματος εκ μέρους της Ελλάδας θα διευκολύνει τεράστια τη λύση του, μπορούμε μάλιστα να πούμε ότι σημαίνει λύση του.

Πάντως πιστεύουμε ότι αν εγγραφεί το ζήτημα οπωσδήποτε στην ημερήσια διάταξη και αν αρχίσει η συζήτηση στη γενική συνέλευση, πιστεύουμε ότι θα κατορθωθεί η λήψη απόφαση εκ μέρους της Γενικής Συνέλευσης ότι η θέληση του κυπριακού λαού πρέπει να γίνει σεβαστή με την εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης.

Ποια θα είναι η πρακτική σημασία τέτοιας απόφασης της γενικής συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Κατά τη δική μας άποψη αυτό θα ισοδυναμεί με λύση

του ζητήματος. Εκτός του ότι κατά το άρθρο **6** του Καταστατικού από ωρισμένες προϋποθέσεις αποβάλλεται από τον ΟΗΕ, το κράτος μέλος που αρνείται να συμμορφωθεί με απόφαση, η ηθική δύναμη των Ηνωμένων Εθνών είναι τέτοια ώστε η Αγγλία δεν θα θελήσει να περιφρονήσει απόφαση τους.

Υφίσταται δε και το εξής προηγούμενο: Κατόπιν ορισμένων αποφάσεων που λήφθηκαν το **1949** σχετικά με τις μη αυτοκυβερνώμενες χώρες, η Μ. Βρετανία αφού δυσαρεστήθηκε επεφυλάχθη να καθαρίσει την περαιτέρω στάση της αν θα μετέχει στην ειδική επιτροπή μη αυτοκυβερνώμενων χωρών. Εν τούτοις στην έκθεση της ειδικής επιτροπής μη αυτοκυβερνώμενων χωρών που υποβλήθηκε στις **20.9.1950** διαβάζει κάποιος ότι ο βρετανός αντιπρόσωπος μετέσχε στην ειδική Επιτροπή με τη σημείωση ότι η Κυβέρνηση του μετά από σοβαρή σκέψη αποφάσισε ότι ως νομιμόφρον μέλος των Ηνωμένων Εθνών θα έπρεπε να εξακολουθήσει να συμμετέχει στις εργασίες της Ειδικής Επιτροπής και ότι η απόφαση αυτή είναι σύμφωνη με τη γενική πολιτική που καθορίστηκε τελευταία από τον αντιπρόσωπο του Ηνωμένου Βασιλείου στο Συμβούλιο Ασφαλείας κατά την οποία τα Ηνωμένα Έθνη είναι η μόνη βάση προς το παρόν για μια δυνατή Κοινωνία του κόσμου διαφορετική από εκείνη του δεσποτισμού που διευθύνεται από ένα κέντρο κατά παράβαση όλων των σκοπών και αρχών που περιλαμβάνονται στον Καταστατικό χάρτη.

Σε συντομία εισηγούμαστε κάτι το οποίο νομίζουμε ότι αποτελεί κοινή συνείδηση, εξακολούθηση δηλαδή και ένταση του αγώνα με αντικείμενικό σκοπό να κρατείται το ζήτημά μας στη διεθνή επικαιρότητα και να δυνηθεί να έλθει προς συζήτηση στην προσεχή σύνοδο της γενικής συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών.

Το να κρατείται στη διεθνή επικαιρότητα το ζήτημα μας είναι έργο προ παντός εμάς των κυπρίων. Η συνέχιση ζωηρότερου και αδιάλλακτου ενωτικού αγώνα στη νήσο, τον μεν λοιπόν ελληνισμό θα κρατεί σε συγκίνηση και συναγερμό τη δε διεθνή κοινή γνώμη σε ατμόσφαιρα συμπάθειας υπέρ του δικαίου και ηθικής

πίεσης κατά της δύναμης που διατηρεί αποικιακό καθεστώς σε ιστορικό ελληνικό λαό.

Ευτυχώς ο Κυπριακός λαός είναι οπωσδήποτε αποφασισμένος να επιτύχει την ένωση και γι' αυτό ματαίωσε και νέο αγγλικό ελιγμό παροχής μερικής κοινοτικής αυτοδιοίκησης, η οποία θα επέτρεπε στους Άγγλους να παρουσιάσουν την Κύπρο στις εκθέσεις προς τον ΟΗΕ για τις αποικίες ως ομαλώς εξελισσόμενη προς αυτοδιοίκηση. Επίσης η Εθναρχία της Κύπρου επιδεικνύει ζωηρότερη αγωνιστική διάθεση, όπως κρατήσει το ζήτημα στη διεθνή επικαιρότητα και όπως πάση θυσία φέρει τούτο, έστω και με άλλο κράτος μέλος προς συζήτηση στην προσεχή Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Όταν όμως τεθεί το κυπριακό στην ημερήσια διάταξη μπορεί κάποιος βάσιμα να πιστεύει ότι η ελληνική Κυβέρνηση μη δυνάμενη πλέον να αναχαιτίσει τη συζήτηση στα Ηνωμένα Έθνη, ούτε να εγκαταλείψει τους κυπρίους δίδοντας την τελευταία μάχη της εθνικής τους αποκατάστασης, θα αναλάβει τον χειρισμό του ζητήματος η ίδια.

Είναι έργο και των ελεύθερων αδελφών Ελλήνων, οι οποίοι πλέον δεν αρκεί να περιορίζονται σε ωραία συντεταγμένες εκκλήσεις και διαμαρτυρίες αλλά πρέπει να δείξουν και ζωηρότερα τη δυσφορία τους και την αλληλεγγύη τους προς τους αδελφούς τους Κυπρίους. Προπαντός δε να δείξουν στον πολιτικό κόσμο και τη Ελληνική Κυβέρνηση, ότι σήμερα περισσότερο από κάθε άλλο ζήτημα έχουν μέσα την ψυχή τους το Κυπριακό και ότι η εθνική τιμή και αξιοπρέπεια δεν επιτρέπουν να εγκαταλείπονται οι Έλληνες της Κύπρου να εκλιπαρούν ξένους και απομακρυσμένους λαούς να υιοθετήσουν το κυπριακό ζήτημα και να το εισαγάγουν στα Ηνωμένα Έθνη. Πρέπει δε να γίνει η βαθεία συνείδηση σε όλους τους Έλληνες ότι αποτελεί στίγμα να ανέχονται όπως οι Έλληνες της Κύπρου κρατούνται ακόμη υπό δουλείαν και να στραφούν προς την Ελληνική Κυβέρνηση για να τολμήσει αυτή να ζητήσει την εξάλειψη του στίγματος αυτού.

Είναι ακόμη και έργο του Ελληνισμού της Αμερικής, άλλοι με το επιστημονικό τους κύρος, άλλοι με την πολιτική τους επιρροή, άλλοι με τον πλούτο τους, άλλοι με τα μέσα επιρροής διαφώτισης και προπαγάνδας και άλλοι με την ευφυΐα και τις σχέσεις τους μπορούν να επηρεάσουν την αμερικανική κοινή γνώμη και να ασκήσουν επιρροή στα μέλη του Κογκρέσσου.

Πολλές ελπίδες στηρίζει η Κύπρος στην Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία. Οπως στην Κύπρο η Εθναρχούσα Εκκλησία είναι επικεφαλής του αγώνα, έτσι και στην Ελλάδα και τον έξω ελληνισμό η Εκκλησία πρωτοστατεί και αποτελεί το συνδετικό κρίκο και μοχλό δράσης. Επομένως η Εθναρχία Κύπρου θα βρίσκεται σε στενότερη επαφή και θα επιδιώκει να συντονίζουν με αυτήν τις ενέργειες τους η υπό του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου αθηνών Πανελλήνια Επιτροπή, η Μεγάλη Επιτροπή υπό τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και οι σχετικές επιτροπές Λονδίνου και Παρισίων υπό τον Μητροπολίτη Θυατείρων.

Παντως το σημείο στο οποίο έφθασε το κυπριακό ζήτημα, πρέπει να αναπτύσσεται δράση τέτοια, ώστε να μπορεί να προβάλλεται διεθνώς, να μην είναι δηλαδή στενώς Ελληνικού ενδιαφέροντος.

Ως προς τον άλλο αντικειμενικό σκοπό, το πως θα κατορθωθεί η εγγραφή του Κυπριακού ζητήματος στην ημερήσια διάταξη και πως θα συζητηθεί επιτυχώς την προσεχή Γεν. Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, βαρύ θα είναι το έργο της Εθναρχίας Κύπρου. Και η ίδια πρέπει έγκαιρα να αρχίσει να κινείται εκτός της Κύπρου, ερχόμενη σε αναγκαίες επαφές και να παρακολουθήσει το έργο που ανατέθηκε στον πρεσβευτή κ. Δενδραμή στη Νέα Υόρκη άλλων επαφών και να ενισχύσει και να επιστρατεύσει και άλλους σημαίνοντες ελληνικούς παράγοντες σε διάφορες χώρες.

Βεβαίως οι Κύπριοι επιθυμούμε και ευχόμεστε να αναλάβει η ελληνική Κυβέρνηση τον χειρισμό του ζητήματος φέροντας αυτό η ίδια ως η κυρίως ενδιαφερόμενη και μάλλον αρμόδια ενώπιον των

Ηνωμένων Εθνών και προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει και η Εθναρχία Κύπρου να αρχίσει αμέσως ενεργώντας και μέχρι την τελευταία στιγμή να συνεχίσει τις ενέργειες της από κοινού με τους ελεύθερους αδελφούς. Νομίζω όμως ότι οι κύπριοι είμαστε υποχρωμένοι να εργαζόμαστε παράλληλα υπολογίζοντας και το δυσάρεστο ενδεχόμενο ότι και πάλι η ελληνική Κυβέρνηση θα υποκύψει σε πίεση και ότι θα είναι ανάγκη να δώσουμε τη μάχη της Κύπρου στα Ηνωμένα Έθνη αρχικά τουλάχιστον με τη βοήθεια ξένων. Δεν πρέπει δε να βρεθούμε την τελευταία στιγμή ανέτοιμοι και το ζήτημα μας εκτός της ημερήσιας διάταξης.

Όπως στην έκθεση προς την Εθναρχία Κύπρου έτσι και τώρα τελειώνουμε, συνιστώντες συνεχή ένταση όλων των ελληνικών προσπαθειών για την ένωση παρά το κρίσιμο της σημερινής διεθνούς κατάστασης. Οι παρούσες στιγμές εντάσεων διεθνών ζυμώσεων και συνένωσης δυνάμεων για την ελευθερία και την αυτοδιάθεση των λαών είναι οι μάλλον κατάλληλες προς εφαρμογή των αρχών αυτών στις σχέσεις μεταξύ των ίδιων συνασπιζόμενων όπως είναι και οι μάλλον κατάλληλοι για τους υπόδουλους να ζητούν την ελευθερία τους και από εκείνους που αγωνιούν μήπως χάσουν τη δική τους.

Άλλως τε δεν υπάρχει αμφιβολία ότι όσο περισσότερο καθίσταται ώριμο ένα ζήτημα, τόσο ευκολότερο λύεται σε οποιανδήποτε περίπτωση είτε πολέμου είτε ειρήνης.

Τελειώνοντας εκφράζουμε και πάλι τις ευχαριστίες μας προς τον Μακαρ. Αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος και την Πανελλήνια Επιτροπή για το έργο που επιτελέστηκε μέχρι σήμερα, συγχρόνως δε μεταδίδουμε τη φωνή αγωνίας της Κύπρου που ζητεί από την πανελλήνια επιτροπή και γενικά τον ελληνικό λαό και την ελληνική Νεολαία όπως αξιώσουν από την ελληνική Κυβέρνηση να ασκήση τα δικαιώματα της από το ενωτικό δημοψήφισμα.

Η Κύπρος το **1950** αξίωσε με το δημοψήφισμα την ΕΝΩΣΗ.

Τώρα αξιώνει όπως κατά το **1951** πραγματοποιηθεί

οπωσδήποτε η ΕΝΩΣΗ".

Ο Σάββας Λοϊζίδης ως ο Νομικός Σύμβουλος της Πρεσβείας έδωσε στη δημοσιότητα και ένα δεύτερο κείμενο- πιο συνοπτικό της έκθεσης του- με το οποίο εξηγούσε γιατί δεν κατέστη δυνατό το Κυπριακό να εγγραφεί στη σύνοδο του ΟΗΕ.

Οι λόγοι ήσαν τόσο δικονομικοί όσο και λόγοι τακτικής όπως ανέφερε και έτσι η Πρεσβεία περιορίστηκε, κατά τις επαφές της στις Ηνωμένες Πολιτείες, να ανοίξει το δρόμο για την επόμενη σύνοδο.

Εισηγείτο επίσης έγκαιρη έγγραφη του Κυπριακού κατά το **1951**:

"Η Κυπριακή Εθνική Πρεσβεία εις την οποίαν ο ελληνικός κυπριακός λαός ανέθεσε την αξιοποίηση του δημοψηφίσματος υπέρ της Ένωσης και προς την οποίαν με τόσο ενθουσιασμό ο λαός της μητέρας πατρίδας και οι απανταχού Έλληνες εκδήλωσαν τη συμπαράταση τους μετά από δίμηνο παραμονή στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών επιστρέφει στην Κύπρο.

Εγείρονται αμέσως τα ερωτήματα: Μέχρι ποίου σημείου εκπλήρωσε η Κυπριακή Πρεσβεία την αποστολή της; Ποια είναι τώρα η θέση του Κυπριακού ζητήματος και ποιες πρέπει να είναι οι περαιτέρω ενέργειες προς επιτυχή του λύση;

Τα μέλη της κυπριακής Πρεσβείας καθώς επιστρέφουν θα υποβάλουν όπου πρέπει έκθεση των ενεργειών τους και των πορισμάτων τους από αυτές και θα κάμουν τις αναγκαίες εισηγήσεις στους αρμόδιους. Στο μεταξύ όμως δεν πρέπει να μένει σε αμφιβολίες η Πανελλήνια κοινή γνώμη. Ηδη γράφτηκε σε μια ελληνική εφημερίδα ότι η Κυπριακή Πρεσβεία επιστρέφει από την Αμερική απογοητευμένη. Σε άλλη ότι το ζήτημα της Κύπρου δεν μπορεί καν να τεθεί ενώπιον των Ηνωμένων Εθνών, ότι αποτελούν δήθεν, εσωτερικήν υπόθεση της Μεγάλης Βρετανίας και σε τρίτη ότι κάποια κράτη έδειξαν διαθέσεις να θέσουν το ζήτημα στη Γενική Συνέλευση αλλά αργότερα αποθαρρύνθηκαν και εγκατέλειψαν τις προσπάθειες τους. Τέτοιες πληροφορίες μπορεί τώρα, μετά την

αναχώρηση της Κυπριακής Πρεσβείας από την Αμερική να προκαλέσουν επικίνδυνη απογοήτευση για το ζήτημα μας.

Γι' αυτό σπεύδουμε να τονίσουμε ότι όλες οι πιο πάνω πληροφορίες είναι ευτυχώς ανακαριβείς και ότι δεν χάσαμε τη μάχη της Κύπρου ενώπιον των Ηνωμένων Εθνών, διότι δεν δώσαμε καν ακόμη τη μάχη. Αρκεστήκαμε φέτος στην επίσημη εμφάνιση του ζητήματος μας ενώπιον των Ηνωμένων Εθνών με την κατάθεση στη Γραμματεία των τόμων των αντιπροσωπειών των διαφόρων κρατών μελών των Ηνωμένων Εθνών και τη βολιδοσκόπηση τους για υποστήριξη του ζητήματος μας και γενικώς στην ανίχνευση του εδάφους για τις υπάρχουσες διαθέσεις έναντι της υπόθεσης μας. Μπορούμε δε να πούμε αδίστακτα, ότι με εξαίρεση ελάχιστων αντιπροσωπειών, μερικών αποικιακών κρατών, όλες οι αντιπροσωπείες εκφράστηκαν συμπαθέστατα για την υπόθεσή μας και δεν απέκρυψαν το αντιαποικιακό πνεύμα από το οποίο διαπνεόταν. Πολλές μάλιστα από αυτές καταδίκασαν και από το βήμα της Γενικής Συνέλευσης την αναχρονιστική διατήρηση αποικιακών συστημάτων και κάλεσαν τα κράτη που έχουν αποικίες να εφαρμόσουν σε αυτά την αρχή της αυτοδιάθεσης.

Δεν ήταν όμως δυνατό να συζητηθεί το ζήτημα της Κύπρου κατά την παρούσα σύνοδο της γενικής συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Και αυτό για λόγους δικονομικούς και τεχνικές δυσκολίες. Κανονικά έπρεπε να είχε ζητηθεί από κράτος μέλος των Ηνωμένων Εθνών εγγραφή του ζητήματος στην ημερήσια διάταξη μέχρι των μέσων Ιουλίου. Είναι γνωστό ότι η Κυπριακή Πρεσβεία παρά τις επίμονες προσπάθειες της, δεν κατόρθωσε να πείσει την ελληνική Κυβέρνηση να αναλάβει αυτή, όπως είχε δικαίωμα από το δημοψήφισμα τον χειρισμό του ζητήματος έναντι της Αγγλίας και των Ηνωμένων Εθνών.

Βεβαίως υπήρχε θεωρητικώς δυνατότητα να εγγραφεί το ζήτημα μας στην ημερήσια διάταξη εκτατα και μετά την άφιξη στην Αμερική της Πρεσβείας, με αίτηση οιοδήποτε άλλου κράτους, μέλος των Ηνωμένων

Εθνών. Εφ' όσον όμως το κράτος που ζητεί δεν θα ήτο το αμέσως ενδιαφερόμενο δηλαδή η Ελλάδα, δύσκολα θα μπορούσε να υποστηριχθεί η νομική προϋπόθεση της έκτακτης αίτησης, δηλαδή το σοβαρό και επείγον του ζητήματος. Αφ' ετέρου δε η αίτηση έκτακτης εγγραφής ζητήματος στρεφόμενου κατά της Αγγλίας είναι πολύ αμφίβολο ότι θα μπορούσε να περάσει από τον κέρβερο της ημερήσιας διάταξης, το λεγόμενο "Στήαριγκ Κομίτι", εφ' όσον δεν θα ετύγχανε της έγκρισης της Αμερικής. Αυτήν όμως δεν διέθετε η Κυπριακή Πρεσβεία. Διότι αμέσως ευθύς μετά την άφιξη της στις Ηνωμένες Πολιτείες επισκέφθηκε η Κυπριακή Πρεσβεία το Στέιτ Ντηπάρμεντ συνάντησε μεν συμπάθεια και αναγνώριση του δικαίου της Κυπριακής αξίωσης, αντιλήφθηκε όμως συγχρόνως και την προς το παρόν απροθυμία της Αμερικής να δημιουργήσει αντιδικία προς την Αγγλία, επί του κυπριακού κατά την παρούσα οξύτητα της διεθνούς κατάστασης. Βεβαίως η παρούσα κατάσταση έχει και την υπέρ του Κυπριακού πλευράν της, εφ' όσον δεν υπάρχει αμερικανική κοινή γνώμη επί του ζητήματος μας, ήταν φυσικό η αμερικανική πολιτική να ακολουθήσει την ευκολότερη οδό της αναβολής γι' αυτό το χρόνο.

Ακόμη δε και αν οπωσδήποτε έφθανε το ζήτημα στην παρούσα Γενική Συνέλευση, δεν μπορεί κανείς να γνωρίζει ποιον θα ήταν το αποτέλεσμα, δεδομένου ότι από τις αντιπροσωπείες διαφόρων κρατών, οι οποίες έδειξαν συμπάθεια και διαθέσεις υποστήριξης, πολλές επιφυλάχθηκαν να αναφέρουν το ζήτημα στις κυβερνήσεις τους και να ζητήσουν τη συγκατάθεση τους, προς τούτο δε χρειάζεται χρόνος και άλλες ίσως παράλληλες ενέργειες.

Οι λόγοι αυτοί υποχρέωσαν την Κυπριακή εθνική Πρεσβεία, ν' αποφύγει κάθε βεβιασμένη και εντυπωσιακή ενέργεια και να παριορισθεί στο να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για οριστική και αποτελεσματική συζήτηση του ζητήματος μας κατά την προσεχή σύνοδο της γενικής συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Προς τούτο κατατόπισα τους αμερικανούς επισήμους και μέγα μέρος του αμερικανικού τύπου για

την ανάγκη της δίκαιης λύσης του Κυπριακού ζητήματος σύμφωνα προς τις αρχές της ελευθερίας και της αυτοδιάθεσης των λαών, για την εφαρμογή των οποίων η Αμερική πρωτοστατεί. Κινητοποίησε τον ελληνισμό της Αμερικής δια που διαθέτει τεράστια δύναμη και επιρροή, προς δημιουργία ευνοϊκής για το ζήτημα μας αμερικανικής κοινής γνώμης. Διαφώτισε τις αντιπροσωπείες των διαφόρων κρατών για την πραγματική και νομική άποψη του κυπριακού ζητήματος και παρέσχε σ' αυτούς όλα τα αναγκαία στοιχεία προς λύση του σύμφωνα με τον καταστατικό χάρτη και τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι δεν υπάρχει λόγος απογοήτευσης αλλά ότι το ζήτημα μας αφού προβλήθηκε τόσο έντονα διεθνώς βαίνει γρήγορα και ασφαλώς προς λύση του, πρέπει όμως προς τούτο να σημειωθεί υπερένταση όλων των ελληνικών δυνάμεων και στην Κύπρο και στην Ελλάδα και την Αμερική.

Οι Έλληνες της Κύπρου θα κάμουν το καθήκον τους εμμένοντας αδιάλλακτα στην αξίωση της ένωσης και αναμένοντες στην ευμηγορία των Ηνωμένων Εθνών, η οποία θα τους δικαιώσει. Φαίνεται ότι σύντομα οι Άγγλοι θα προτείνουν και πάλι στους κυπρίους συνταγματική μεταρρύθμιση του αποικιακού καθεστώτος. Δεν θα βρεθούν όμως Έλληνες κύπριοι παροδώσουν τον ενωτικό αγώνα κατά το τελευταίο αυτού στάδιο.

Στην Ελλάδα πρέπει το ταχύτερο να εκκαθαρισθεί η νόθα κατάσταση του να εμφανίζεται η ελληνική Βουλή με ολόκληρο το Έθνος αποδεχόμενη το δημοψήφισμα, καθ' ον χρόνο η η Ελληνική Κυβέρνηση σιωπά. Το φετεινό θέμα των κυπρίων να αγωνίζονται μόνοι στα Ηνωμένα Έθνη για ελληνική εθνική υπόθεση ενώ οι Έλληνες αντιπρόσωποι προς κατάπληξη όλου του κόσμου τηρούσαν άψογη ουδετερότητα, δεν είναι δυνατό να επαναληφθεί και κατά το προσεχές έτος αν θέλομεν να διατηρήσουμε και ίχνη εθνικής αξιοπρέπειας.

Στον ελληνισμό της Αμερικής πέφτει επίσης ένα μεγάλο μέρος του βάρους του αγώνα. Ευτυχώς άρχισε να

κινείται και οργανώνεται προς άσκηση επιρροής στους αμερικανικούς πολιτικούς παράγοντες και διαφώτιση της αμερικανικής κοινής γνώμης.

Το ζήτημα της Κύπρου πρέπει έγκαιρα να έχει εγγραφεί στην ημερήσια διάταξη της προσεχούς συνόδου της γενικής συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Η Εθνική τιμή και αξιοπρέπεια επιβάλλουν να υπογράψει η Ελλάδα τη σχετική αίτηση εγγραφής, τούτο άλλωστε καθιστά απείρως ευκολότερη τη λύση του ζητήματος. Πάντως η Κύπρος έχει ήδη υποσχέσεις κρατών μελών των Ηνωμένων Εθνών και είναι αποφασισμένη να τους κάμει χρήση και να εμφανισθεί έγκαιρα και καθ' όλα έτοιμη να δώσει τη μάχη του ελληνισμού για την Ένωση, αν η Ελληνική Κυβέρνηση αρνηθεί και πάλι να συμμορφωθεί προς την πανελλήνια αξίωση και δεν αναλάβει η ίδια τον χειρισμό του Κυπριακού ζητήματος ενώπιον των Ηνωμένων Εθνών".

Τις εισηγήσεις του Σάββα Λοϊζίδη έκαμε οδηγό και Ευαγγέλιο του ο νέος Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ που συγκρούστηκε τα επόμενα χρόνια με τις ελληνικές Κυβερνήσεις προκειμένου να εξασφαλίσει την υποστήριξη τους για να καταθέσουν προσφυγή για την Κύπρο στον ΟΗΕ.